1893 - 1963
70-ЛІТТЯ ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ
НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ
"SVOBODA", 81-83 GRAND ST.
JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-6337

РІК LXX. Ч. 142. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 30-го ЛИПНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 30, 1963 No. 142. VOL. LXX.

ЗДА НЕ ПІДВИЩУВАТИМУТЬ МЕЖІ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАБОРГУВАННЯ

В СЕНАТІ БУДУТЬ ВІДБУВАТИСЯ ЦЬОГО ТИЖНЯ ТАКОЖ ДЕБАТИ НАД СПРАВОЮ ЗАЛІЗНИЧНОГО СТРАЙКУ І ЗАКОНОПРОЄКТОМ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА

Вашингтон. — Уряд президента Кеннеді матиме добру новину для затривоженого зростом національного заборгування Конгресу: протягом найближчих місяців він не буде звертатися до Конгресу з проханням про підвищення межі національного заборгування. Останній раз Конгрес підвищив цю межу в травні цього року з тим, що вона мала б обов'язувати до 1-го вересня цього року і в Конгресових колах сподівалися, що уряд звернеться за черговим підвищенням межі заборгування ще протягом цього літа. Була підвищена в травні межа заборгування на кілька годин перед тим, заки департамент скарбу перейшов був дотогочасну обов'язуючу межу, що була встановлена на $305 000 000 000. Згідно з інформаціями з урядових кіл, опублікованих в неділю 28-го липня, секретар скарбу Даглес Діллон мав би виступити в понеділок 29 липня перед палатною комісією способів і засобів і повідомити Конгрес, що внаслідок видатної поправи економічної ситуації в країні й інших чинників уряд президента Кеннеді могтиме здійснювати свою фінансову політику в границях дотеперішньої висоти заборгування, значить $305 000 000 000, і звернеться за новою її підвишкою щойно під кінець поточного фіскального року, що триває до 1-го липня 1964-го року, або, в найгіршому разі, наприкінці цього календарного року, значить в 1963 році. Протягом біжучого тижня Конгрес буде відбувати крім того дальші переслухання в справі залізничого спору й урядового законопроєкту про громадянські права. В першій із цих справ започатковано з ініціятиви секретаря праці В. Вілларда Вірца нові переговори між колективним керівництвом залізничих компаній та проводами робітничих спілок в справі запроєктованого залізничими компаніями уведення реґуляміну праці. Якихось позитивних вислідів ці переговори покищо не дали. Дальшу спробу в цьому напрямку мала б перевести сенатська торговельна комісія, переслухання в якій визначено на понеділок 29-го липня цього року. В конґресових колах сподіваються, що Конґрес прихилиться таки до пропозиції уряду про всановлення дворічної мораторії в залізничому спорі і про передачу цілої справи на вирішення Міжстейтової Торговельної Комісії. Якщо Конґрес не знайде сам якоїсь розв'язки в цьому спорі, або якщо він протягом найближчого місяця не передасть цієї справи формально згаданій міжстейтовій комісії, то страйк залізничних робітників буде започаткований неминуче вже 29-го серпня ц. р. З приходом президента Айзенгавера висота національного заборгування виносила $275 000 000 000 і була підвищувана ф разів протягом його урядування до суми $293 000 000 000. За президента Кеннеді ця межа була підвищувана вже три рази.

Президент з'ясовував значення атомового договору з СССР і Британією

Вашингтон. — Президент Кеннеді з'ясовував в радіо-телевізійній передачі до американського народу в п'ятницю 26 ц. м. о год. 7 веч., велике значення підписаного день раніше у Москві договору про частинну заборону атомових детонацій — в повітрі, на землі і під водою. Президент не перебільшував те значення, але назвав осягнене порозуміння „смужкою світла серед темної ночі" та „першим кроком на 1.000-милевому шляху". Він назвав осягнення порозуміння „іспитом довір'я і досвіду в мирному співіснуванні". Конкретно, Президент вказав у чотирьох пунктах на значення атомового договору. На першому місці він поставив за принциповий імператив усієї сучасної дипломатії — боротися проти загрози війни, яка в першій годині свого тривання потягла б за собою 300 мільйонів людських жертв — американців, европейців та росіян, поруч із таким поруйнуванням всього світу, що й оцілілі жили б серед жахливих умовин. Друга найбільша загроза нинішнього часу — небезпека від радіоактивних опадів після атомових детонацій: пістряк костей, левкемія, страхітливі наслідки для наступних генерацій. За третій успіх того договору Президент вважає здобуту в ньому можливість протидіяти поширенню атомової зброї в „численні руки: руки держав великих і малих, тривких і нетривких, відповідальних і невідповідальних". Накінець, цей московський договір відкриває можливості для введення контролі над атомовою зброєю. Президент признав, що осягнене порозуміння не поменшує існуючих складів зброї взагалі та нуклеарної зокрема та не забороняє в найменшій мірі користуватись атомовою зброєю у випадку війни. Він багато місця присвятив у своїй промові можливості, що Совети будуть намагатись засекречено ламати постанови договору, проте запевняв, що з одного боку Америка робитиме все можливе, щоб стежити за можливими тайними детонаціями та, з другого боку, висловив переконання, що СССР у власному інтересі, з уваги на наслідки зламання договору, буде зберігати його. „Нема причини для заспокоєння, — казав Президент. — Ми вже пізнали в минулому, що дух одної події і місця минався в наступному". Проте Президент вважає, що московський договір таки є таким осягом, який вимагає, щоб Сенат ратифікував його в найкоротшому часі.

Відгук атомового договору в ЗДА й широкому світі

Вашингтон. — Головний делеґат ЗДА на атомовій конференції в Москві, Аверелл Гарриман, вернувшись в минулу п'ятницю з Москви мав у суботу одногодинну конференцію з Президентом в Гаянніс Порті, Месс., та зараз після того там же пресову конференцію. Він підкреслював, що його завдання було говорити передусім про атомові детонації, а не про інші міжнародні справи, але розмовляв з Хрущовим про Ляос та східньо - західній пакт неаґресії, що його хоче мати Хрущов. Гарриман підкреслив, що про ту справу можна буде говорити тільки після консультації з союзниками з НАТО. Зате, наприклад, про совєтські війська на Кубі взагалі не було мови. Гарриман заявив, що конференція у Москві відбувалась „в діловій атмосфері". Враження з московського договору в американській пресі та в Сенаті назагал позитивне і корисне. Те саме стосується теж більшости західньо - европейських голосів, особливо британських: консервативний уряд прем'єра Мекміллена сподівається, що успіх московської конференції в значній мірі відбудує довір'я до нього в британській опінії. Зате лідер західньо - німецької керівної партії християнських демократів і голова тамошнього парляменту Гайнріх фон Брентано склав заяву з пересторогою проти політичних наслідків атомового договору. З тієї заяви західньо - німецького речника видно було журбу й острах німців, щоб ЗДА і Британія не пішли на руку Москви, яка в східньо - західньому пакті неаґресії хоче перепачкувати закріплення нинішнього стану в Европі. Японія перша зголосила готовість приступити до московського договору і таке саме зголошення зробило багато інших держав. Вільям Тайлер, асистент державного секретаря для европейських справ поїхав просто з Москви до Парижу для поінформування президента де Голя і постійну Раду НАТО про хід і кулїси московської конференції. Можливо, що з цією місією він поїде також до Риму та Бонну.

РАСК ЗАВЕЗЕ ХРУЩОВУ ЛИСТА ВІД КЕННЕДІ

Вашингтон. — Державний секретар Дін Раск відлетить на чолі делеґації коло 10-ох осіб в четвер або п'ятницю цього тижня до Москви, щоб підписати договір про припинення атомових детонацій в повітрі, на землі і під водою, і при цій нагоді передасть Хрущову листа від президента Кеннеді, що його текст зрештою буде поданий раніше звичайним дипломатичним шляхом. Це буде формальна відповідь Президента на листа від Хрущова, що його привіз Аверелл Гарриман, головний американський делеґат на атомовій конференції у Москві. Після закінчення тієї конференції Гарриман був на довшій розмові у Хрущова, який вручив Гарриманові листа до президента Кеннеді. Правда, текст того листа був уже відомий Президентові поки ще Гарриман приїхав, бо передано його з американської амбасади в Москві негайно кодом через телетайп. Зміст тих листів покищо засекречено, але за газетними твердженнями — у листі Хрущова, крім куртуазійних фраз з нагоди підписання атомового договору, було якесь одне сутнє політичне речення, яке стало предметом нарад між Президентом, Діном Раском і Гарриманом в минулу суботу в Гаянніс Порті, де Президент перевів кінець тижня. Водночас Уряд старається приспішити ратифікаційний процес. Дін Раск і Аверелл Гарриман мали зізнавати, як перші, у Комісії для закордонних справ Сенату і Палати репрезентантів вже в понеділок 29 липня ц. р. Гадають, що впродовж двох тижнів буде закінчене переслухування різних осіб, цивільних і військових, у конґресових комісіях та що в серпні почнуться дебати на пленумі Сенату. Остаточну ратифікацію передбачають на початок вересня цього року. Загалом переважає думка, що московський договір про частинне припинення атомових детонацій — з винятком експериментів під землею — буде затверджений більшою кількістю сенаторських голосів, як вимагана законом більшість двох третіх. Еверетт МекКінлі Дірксен, лідер республіканської меншости в Сенаті, склав заяву, що треба буде перевірити, щоб Хрущов не захотів перепачкувати через атомовий договір своє „право" на зголошування „вета" в різних міжнародних справах, подібно, як це робить СССР в Раді Безпеки. Острах за можливість додаткових політичних домовлень Америки з Совєтами у дальших, переговорах, до яких Америка зобов'язалась морально в атомовому договорі, є головною перешкодою до гладкого і швидкого ратифікування того договору. Між іншими, також кол. віце-президент Ричард Ніксон висловився за ратифікування того договору, але й за докладне передискутування всіх його подробиць та можливих не тільки військових, але й політичних наслідків. До Москви виїдуть з державним секретарем Діном Раском, мабуть, 4 члени Комісії закордонних справ в Сенаті, два демократи й два республіканці, два члени Комісії військових справ і представник Комісії для справ атомової енерґії. Поїдуть також голова Аґенції для справ зброєння і роззброєння Вільям Фостер та голова сенатської Комісії для закордонних справ сен. Дж. В. Фулбрайт. Тому, що до Москви прибуде також британський міністер закордонних справ лорд Гюм, то Раск і Гюм напевне розмовлятимуть з Хрущовим про можливості не тільки маніфестаційних декляpацій у роді вимаганого Хрущовим східньо - західнього пакту неаґресії, але й про конструктивну полагоду таких джерел актуального міжнародного конфлікту, як проблема Німеччини й Берліну, комуністична підривна робота у світі і т. п.

Тиждень Поневолених Націй відзначено ще у Феніксі, Омазі і Честері

До поданих уже впродовж останніх тижнів повідомлень про багатолюдні відзначування Тижня Поневолених Націй в багатьох стейтах і містах Америки, долучуються тепер все нові й нові повідомлення про відзначування цього Тижня в багатьох місцевостях. Подаємо такі повідомлення з Феніксу в Арізоні, Омаги з Небрасці та з Честеру в Пенсилвенії.

ФЕНІКС, Арізона

За ініціятивою місцевого Відділу УККА, покликано до життя Міжнародний Комітет Поневолених Націй, до якого увійшли: українці, поляки, чехи, словаки, мадяри, румуни, литовці, хорвати та серби. Управа Міжнародного Комітету була вибрана зі слідуючих осіб: голова — Володимир Фещенко - Чопівський (Голова Відділу УККА), секретар — Стен Серафін (Голова Польського Хору ім. Шопена), референт зв'язків — Олег Калина (Правний дорадник Відділу УККА), пресовий референт — Маріян Васовіч (Містоголова Польського Конґресового Комітету). Дня 11-го липня о год. 10:30 рано, делеґація Комітету Поневолених Націй прибула до губернатора стейту Арізони Пола И. Фенніна для офіційного одержання Проклямації. Губернатор підписав Проклямацію, проголошуючи Тиждень Поневолених Націй на 14-го-21-го липня та закликаючи мешканців Арізони до підтримки народів, які стремлять до свободи та незалежности. Того ж самого дня о год. 11:30 в готелі Портер Гауз відбувся обід, влаштований Комітетом Поневолених Націй з гістьми, в якому взяли участь мейор міста Феніксу та судця Найвищого Суду. Першим промовцем був мейор міста Феніксу п. Сем Мардіян, який підкреслив необхідність такого Комітету для духової підтримки тих, що поневолені та для інформації населення З'єдинених Держав Америки про дійсний стан в Совєтському Союзі. Він висловив готовість співпраці в цій акції. Слідуючим промовляв судця Найвищого Суду п. Дженінґс, вказуючи, що свобода є найбільшим скарбом людини, за яку треба боротися. Парох Української Католицької Церкви о. Михайло Горошко благословив страви і в короткім слові вказав на конечність співпраці між національними

(Закінчення на сторінці 4-ій)

Хлоп'яче пластове таборування в Іст Четгемі закінчено благословенням нового куреня

Іст Четгем, Н.И. — Минулої суботи, 27-го липня, на пластовій оселі „Вовча Тропа" закінчено одномісячне таборування пластових юнаків і новаків, на зміну яким прийшли на також одномісячне таборування пластові юначки і новачки. Як це в Пласті водиться, закінчення і відкриття таборів пов'язані з великими врочистостями. Табори кінчаються багатьома відзначеннями за різні відбуті під час таборування пластові вмілості, підвищення в пластових ступенях і подібне. Юнацький табір на „Вовчій Тропі" проходив цього року під знаком 20-річчя Української Дивізії, а новаки відзначали роковини піднесенням на чорноморській фльоті українських прапорів і їх табір цього року був справжнім табором „морської піхоти". Врочистість закінчення таборування новаків і юнаків почалися вже в п'ятницю ввечері останньою ватрою. В суботу, 27-го липня, вже зранку юнаки і новаки у своїх одностроях з багатьома відзнаками почали виносити із своїх приміщень свої речі, щоб приготовити місце для юначок і новачок, що тим часом почали з'їжджатися всіми засобами льокомоції. О годині 10-ій рано, після снідання, довгі колони майже трьох сотень новаків, юнаків та їх опікунів і виховників, усі в одностроях, вишикувались на площі біля каплиці, в якій католицький душпастир табору всч. о. Менцінський відправив Службу Божу та виголосив прощальну проповідь. Після Богослуження ввесь табір перейшов на недалечку іншу площу, де саме тепер відбувається будова нових куренів для майбутнього таборування пластового новацтва. Будову першого із запланованих вісім куренів уже закінчено. В кожному з таких куренів, що матимуть всі модерні санітарні влаштування, можна буде примістити 20-30 новаків та їх виховників і опікунів. Благословення нового будинку довершив всч. о. Менцінський, після чого коротко промовили голова Крайової Пластової Старшини п. Юрій Ференцевич та, від імені батьків, проф. д-р М. Чировський. Останнє моряцьке „Доброго вітру!" та новацьке „Готуйсь" проголосив таборовикам їх нерівняний цьогорічний комендант п. Володимир Мельник, разом з бунчужним Юрієм Стецюком та гуртком „братчиків" і „сестричок", які впродовж чотирьох тижнів віддали своє найкраще вміння та всю свою силу й енергію для виховання, розваги і відпочинку цілком малого „нового люду", що — як це сказано в пісні — росте в Пласті.

У ЗДА припадає двадцять і два авта на кожну милю шляхів і вулиць

Ню Йорк. — Згідно із востанніє опублікованими даними, у З'єдинених Державах Америки „народжується" кожного року більше авт, як дітей. Обраховують, що в цьому 1963-му році народиться яких 4 167 000 дітей. Продукція ж авт у цьому році досягне кількости понад — 7 340 000 машин, значить, двічі більше, як людських істот. В індустрійних колах сподіваються, що протягом найближчих десяти років пересічна продукція авт становитиме 8 000 000 машин. Не зважаючи на скоріший зріст продукції авт, як людських народжень, автомашини набагато скорше „вмирають" і тому загальна кількість авт у ЗДА не перевищує кількости населення. На 190 000 000 людности ЗДА припадає яких 82 000 000 авт, в тому 67 000 000 особових, а решта автобуси і вантажні авта. За 12 років населення ЗДА має досягти кількости 267 000 000 осіб і кількість авт 115 000-000. Набагато вища також „смертність" авт від людської смертности. В цьому 1963-му році помре яких 1 700 000 людей, але авт за той же час буди знищених 5 000 000. Якщо порівнювати кількість авт із довжиною американських шляхів, то під сучасну пору у ЗДА припадає 22 авта на одну милю шляхів і вулиць. В 1941-му році припадала на таку милю 11.4 авт і в 1961-му — 20.6 авт.

„На Многая Літа Володимирам" в оселі ім. Ольжича

Лігайтон. — Як у інших вакаційних українських осередках, так і тут в оселі ім. Ольжича кінець минулого тижня був під знаком празника св. Володимира. В суботу, 27-го липня, відомі наші артисти з Філядельфії „сам" Володимир і Юлія Шашаровські та Євген Левицький і п-і Зоя Маркович розважали і розвеселяли гостей спеціяльною програмою: „На Многая Літа Володимирам". Великою подією була в неділю, 28-го липня, перша на цій оселі Служба Божа, яку відправив у новозбудованій каплиці св. Ольги всч. о. Богдан Левицький з Нортгемтону. З кінцем тижня відбулося також закінчення першої частини дитячого табору, що його веде на цій оселі Україн. Золотий Хрест. Табір відбуло 87 дітей і його першу частину закінчено різними спортовими та легкоатлетичними змаганнями.

На Союзівці відсвятковано урочисто празник св. Володимира

Союзівка, Кергонксон. Н. И. — Неділя 28-го липня ц. року проходила на цій Оселі Українського Народного Союзу під знаком святкувань, зв'язаних із днем св. Володимира, патрона української католицької каплиці на цій Оселі. Душпастир Союзівки, всч. о. Любомир Гузар відправив цього дня Службу Божу для понад 700 гостей Союзівки і відвідувачів з ближчих і дальших околиць, виголошуючи з цього приводу проповідь про сучасні змагання до релігійної єдности в християнському світі і про те, що постать св. Володимира мала б бути символом єдности й українського народу. До Служби Божої, що закінчилася мируванням вірних, співав Хор ім. Митрополита Андрея Шептицького з Ню Йорку під проводом проф. Романа Левицького. Цей же хор відзначив празник св. Володимира коротким концертом релігійних пісень, виведеним у рамцях щотижневого суботнього мистецько - розвагового вечора. На частину програми цього вечора склалися танцювальні виступи групи Українських Танцюристів з Ню Йорку, веденої п. Вадимом Сулимою, що його — з огляду на захворіння — заступав п. Володимир Бакал. Під рясні оплески присутніх молоді танцюристи — члени цієї групи, вивели при музичному акомпаніяменті п. Томи Шепка чотири українські танки — гуцулку, аркан, гопак та ін. Програму, що нею проводив п. Володимир Бакал, доповнювали виступи Андрія Горняткевича із грою на бандурі та ілюстровані музикою й малюнками виступи Томи Шепка на тему „Мистецтво і музика", в яких була зроблена цікава спроба пов'язати українську народну пісню й музику із сучасним модерним мистецтвом. Ансамбль Українських Танцюристів з Ню Йорку Вадима Сулими готується тепер до виступів під час Світової Виставки, що відбудеться 1964 року в Ню Йорку. Під час забави, до якої грала оркестра „Амор", відзначено многоліттям численних присутніх на Союзівці Володимирів, між ними директора управи Союзівки Володимира Кваса, як теж багато гостей і відвідувачів.

О. Олинець здобув першість СУАСТ-Схід у тенісі

Союзівка, 27 і 8 липня. — В тенісових змаганнях за першість Союзу Українсько-Американських Спортових Товариств — делеґатури УСЦАК на Сході ЗДА переможцем в конкуренції чоловіків вийшов Олександер Олинець, змагун „Тризуба" з Філядельфії. Олинець переміг у фіналі Константина Беня (КЛК Ню Йорк) вислідом 2:1 сетів з рахунком 3:6, 6:3 і 6:3. У півфіналах чоловіків закінчилися зустрічі такими вислідами: Константин Бень (КЛК) — Юрій Ломаґа (КЛК) 6:1, 6:2, Олександер Олинець („Тризуб") — д-р Володимир Гук („Чорноморська Січ") 6:1, 6:4. Участь в цій конкуренції чоловіків взяло 24 змагунів, але не було серед них минулорічного чемпіона СУАСТ В. Герлинського, який через випадок в праці міг тільки проглядатися змаганням. Тільки дві зголошені жінки відбули між собою товариську гру, в якій Ірина Рожанковська перемогла Лярису Гук 6:4, 0:6, 7:5. Провідником змагань та головним суддею був інж. Богдан Рак, а секретарював Борис Левицький. Цілі змагання відбулися в дуже гарній товариській атмосфері, але сильна спека вплинула на рівень гри.

У плавацьких змаганнях за першість СУАСТ — Схід переможцями вийшли: 50 м. довільним стилем — юнаки 10—13 років: 1. Юрко Кобрин, 2. Тома Скумейкер, обидва змагуни „Союзівки"; 50 м. довільним — юнаки 16 і більше років: 1. Михайло Квіґлі, 2. Василь Глива, 3. Нестор Олесницький (всі три „Союзівка"), 50 м. грудним — юнаки 16 і більше років: 1. Василь Глива, 2. Нестор Олесницький, 3. Б. Копистянський (всі три „Союзівка"). Плавацькими змаганнями проводив теж і був їх головним суддею інж. Богдан Рак, стартером був Зенон Снилик, а часовими суддями були д-р Ярослав Рожанковський, д-р Володимир Гук і Борис Левицький. Обидві вдалі та вміло зорганізовані імпрези влаштовував Карпатський Лещетарський Клюб Ню Йорк з його невтомним провідником і приятелем спортової молоді інж. Богданом Раком на чолі.

• **Мері Ани Денлеп**, 34-річна жінка з Шикаґо, яка 17 липня ц. р. вкрала 18-денну дитину Лорі Бернген в м. Метрополіс, Ілл., завдала собі смерть стрілом з пістолі в підміському мотелі. Поліція віднайшла дитину.

У Сирії заведено фактичну військову диктатуру

Дамаск. — Генерал Амін ель-Гафез, який до цього часу був віце-прем'єром, міністром військових і внутрішніх справ та заступником військового губернатора на Дамаск, став в минулу суботу 27 липня ще й головним командантом сирійської армії та головою керівної т. зв. Революційної Ради. Ці два останні становища займав ген. Люай ель-Аттасі, який зрікся. Не подано причин, чому саме прийшла та зміна. Таким чином ген. Амін ель-Гафез зосередив в своїх руках насправді всю владу, з якою ділиться тільки з прем'єром Салаг ель-Бітаром. Десять днів тому він криваво здавив спробу військового перевороту звеличників єгипетського президента Нассера та затвердив засуд смерти на 27 учасників тієї змови. Амін ель Гафез, як і названі вгорі теперішні інші сирійські мужі, належать до націоналістичної партії Баат, яка проповідує єдність арабського руху, проте не хоче підпорядковуватись диктатурі Нассера і прийняти для Сирії „соціялізм" єгипетського зразка. Подібний режим існує тепер також в Іраку. Ці обидві країни зазнали впродовж останніх кількох років кілька кривавих державних переворотів.

В АМЕРИЦІ

• **Пентаґон признав**, що Віктор Гамілтон, який був впродовж двох років на праці в Крайовій Аґенції Безпеки, діставав ще чотири місяці платню після того, як передано його до закладу для умово хворих. Він народився в Ливані і там же студіював та був перекладачем з арабської мови на англійську. Недавно він утік до Сов. Союзу і проголосив в „Ізвєстіях" заяву проти Америки. Очевидно, що напевне зрадив большевикам різні тайни, що їх дізнався на своїй службі в ЗДА.

• **Американська Служба Здоров'я** стежить за всіма туристами й імігрантами, що приїздять з Польщі, де вибухла — головно у Вроцлаві — епідемія віспи. Перестерігається теж всіх американців, що їдуть до Польщі або вертаються з неї, щоб щепились та звертали увагу на можливі симптоми недуги й негайно голосились.

• **Крайовий Жіночий Комітет** для громадянських прав, який репрезентує 50 мільйонів американських жінок різних рас, проголосив заклик, щоб з початком нового шкільного року білі жінки брали за руку чорних дітей і вели їх до новоінтеґрованих чи взагалі расово мішаних шкіл. Це була б маніфестація расової рівности.

У СВІТІ

• **Внаслідку конфлікту між Пейпінгом і Москвою** розбита єдність міжнародного комуністичного руху, але скріплена внутрішня єдність в китайській комуністичній партії — стверджують західні обсерватори в Гонг Конгу. Мао Тсе-тунг — лідер партії, Лію Шао-ші - титулярний „президент" республіки, Чу Ен-лай — прем'єр, маршал Чен — міністер закордонних справ і ще кількох комуно-китайських „достойників" — це олігархічний гурт, який при кожній нагоді маніфестує свою єдність — являючись на привітаннях і прощаннях на стації і летовищі, на прийняттях і т.

• **В Південно - Африканському Союзі** за офіційним звідомленням засуджено в минулому році 384.497 осіб за провини проти закону про місце замешкання та обов'язок носити особисті довідки. Той закон звернений проти кольорових тубільців, поставлених під строгу поліційну контролю білої адміністрації.

• **У Лондоні** три роки тому обрахували кошт ремонту будинку прем'єра міністрів при Довнінґ Стріт на 1.400.000 дол., та сусіднього будинку міністерства скарбу на 2.100.000 дол. Але тепер ці кошти зросли разом до 7 мільйонів дол. В палаті громад роблено гіркі докори прем'єрові Мекміллєнові, чому він не подумав про знищення тих будинків і поставлення на їх місце модерного палацу.

• **Конґолійський міністер** справедливости Жімтен Бамбоко рішив поставити перед суд колишнього віце-прем'єра Антуана Гізенґу, комунофіла, який після смерти Патріса Люмумби хотів захопити владу в цілому Конґо та внаслідку постійних інтриг і військових бунтів спричинив смерть багатьох конґолійців. Він перебуває у в'язниці вже близько два роки.

• **У варшавській газеті „Трибуна Люду"** проголошено декрет про тіснішу контролю над робітниками, — формально це називається над пожвавленням фабричної продукції та проти „шкідників". Робітники в Польщі, які не всилі вижити з отримуваної платні, з-правила працюють на „овертайм", не кваплючись з роботою.

• **В Японії** велика загальна радість з приводу договору між ЗДА, Британією і СССР про припинення атомових детонацій. Японія — одинока у світі країна, що потерпіла від атомових атак в 1945 р. і тому тамошній нарід страшенне ворожий до всього, що тільки нагадує атомову зброю.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Чеки і мону orders виставляти на: "Svoboda"

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Нова „передишка"

Московська конференція в справі заборони ядрових детонацій, яка розпочалась 15-го липня цього року, через 10 днів скінчилася таки частинним успіхом: підписанням договору про припинення атомових експериментів у повітрі, на землі і під водою, з залишенням поза забороною атомових експериментів під землею. Не вважаючи на цей обмежений характер договору і на те, що він ні в чому не припиняє міжнародних перегонів у збросні — при тому Франція і комуністичний Китай змагають до осягнення своєї власної атомової зброї, — багато західніх коментаторів називають цей договір „історичним". Підкреслюючи велике значення тількищо закінченої московської конференції, її оптимістичні інтерпретатори заявляють, що це — перше порозуміння з Москвою від 15-го травня 1955-го року, коли-то вона погодилась закінчити окупацію східньої Австрії і привернути тій країні державну неподільність і самостійність.

Отож, західні прихильники „співіснування" із СССР дістали в атомовому договорі новий аргумент на своє твердження, що у відношенні до московських правителів треба бути тільки терпеливим і впертим, не зражуватись совєтським „нєт" і не зривати з ними розмов, а вкінці таки можна добитись порозуміння з ними. Як виходить з тексту проголошеного у Москві спільного тридержавного комунікату, промови президента Кеннеді з минулої п'ятниці через радіо - телевізію та заяви британського прем'єра Мекміллена в палаті громад, англосаксонські державні мужі вбачають у московському атомовому договорі „проламання льоду", яке уможливлює започаткування дальших кроків задля поліпшення взаємин між Сходом і Заходом. Цими дальшими кроками мають бути східньо - західня декларація про зречення війни, як засобу вирішування спорів в Европі, — заходи проти несподіваного нападу, — встановлення у широкому світі безатомових смуг і т. п. В усіх тих справах мають бути проведені окремі переговори. Не виключена також нова конференція в справі Німеччини й Берліну, — не виключається „зрушення з місця" Женевської конференції про міжнародне роззброєння, на овиді залишається нова конференція „на вершинах", особливо у зв'язку з відкриттям у вересні нової Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй.

Все це надії й комбінації оптимістів із співіснувального західнього табору, які вірять, що совєтська закордонна політика опинилась „на закруті". Найбільші ентузіясти говорять уже про „перелім в холодній війні", хоч і не здають собі, мабуть, самі справи з того, у чому саме той перелім мав би проявитись. Але від американських і британських голосів на цю тему віє такою вірою і надією, що можна сподіватися прихильної реакції на біржах в Ню Йорку й Лондоні.

А втім, заскоро ще говорити про дійсно історичне значення московського договорення. Вірніше, мабуть, буде обмежитися ствердженням, що настає нова „передишка", яких уже було багато і після яких за кожним разом загострювалася холодна війна. Був уже „дух Женеви", був „дух Кемпу Дейвіда" і тепер виринає „дух Москви", але нема ніяких ґарантій, чи він так само скоро не минеться, як попередні „духи". Москва має трудноці з Пейпінґом і трудноці з сільським господарством, і їй треба „передишки". ЗДА й Британія поспішились дати їй ту передишку. Як довго вона триватиме і чим скінчиться — побачимо.

Усе для блага . . . режиму

В днях 17 і 18-го липня цього року відбулося в Києві зібрання однієї з найбільш фіктивних установ у цілій нібито суверенно - державній структурі Української ССР, а саме т. зв. Верховного Совєту УССР. Як і попередніми разами, теперішня, друга сесія Верховного Совєту шостого скликання не мала на ділі нічого до обговорювання та вирішування.

Головною точкою нарад було питання „Про стан і заходи по дальшому поліпшенню використання і збереження житлового фонду в Українській ССР", достоменно те саме питання, що стояло на сесії Верховного Совєту СССР у Москві. Нічого нового й актуального для самої України в дебатах над цим питанням не внесено. І доповіді — міністра комунального господарства УССР О. Селіванова та голови Комісії по комунальному господарству і побутовому обслуговуванню І. Яцуби — і виступи окремих промовців мали на меті тільки одне: забезпечити в першій мірі інтереси режиму, щоб він не мав у цій ділянці ані якихось більших витрат, ані труднощів. Показовими з цього погляду були ствердження й вимоги обох названих доповідачів і 19 промовців, що брали участь в дебатах. Захлинаючись у деклямаціях про „бурхливі темпи", про „щедрі капіталовкладення" держави на розвиток житлового будівництва, міністри й депутати стверджували наявність „поважних недоліків" в цьому будівництві і вимагали рішучих заходів для поліпшення критичного стану із забезпеченням населення житловою площею, але не збоку держави, а збоку „широких кіл громадськости", які, мовляв, самі власними силами й засобами повинні будувати нові доми, і ремонтувати старі, і дбати про те, щоб мешканці втримували їх у задовільному порядку. Ні про яке „благо радянської людини" в усіх цих дебатах і схвалюваних одноголосно постановах не було мови.

Під цим же самим аспектом відбувався й розгляд дальших точок нарад — затвердження опрацьованих і прийнятих уже перед тим партійними чинниками нових проєктів Цивільного і Цивільного процесуального кодексів і указів Президії цього ж Верховного Совєту. Абстрагуючи від того, що ці кодекси є точними копіями вироблених і затверджених вже давніше таких же всесоюзних кодексів, також і в цих кодексах головний натиск покладено на зміцнення ролі держави особливо у майнових відносинах в совєтському суспільстві. Як виходить із доповіді депутата Пашка, у цих кодексах „закріплено діюче положення, що держава є єдиним власником всього державного майна", і що в особистій власності громадян може бути тільки майно, „призначене для задоволення їх матеріяльних і культурних потреб". З метою забезпечити інтереси режиму введено також за московським зразком гострі постанови проти тих осіб, які добиваються майна з допомогою „нетрудових доходів". Ця ж мета була вирішальною при затверджуванні трьох указів Президії Верховного Совєту УССР: про обмежування утримування худоби в особистій власності громадян, про обкладення важкими податками тих громадян, які не є членами колгоспів і утримують худобу з метою особистого збагачення, і про відповідальність за годування худоби і птиці хлібом і хлібопродуктами. Вже самий перелік цих указів, що стали тепер законами, доводить, що й тут ішло не про якесь благо „совєтської людини", а тільки про її прикручення і про те, щоб не були порушені ні в чому експлуататорські та великовласницькі інтереси режиму.

БОРОТЬБА ПРОТИ ЗАЧУЖЕННЯ БАТЬКІВЩИНИ

Страх перед зачуженням Швайцарії стає предметом щораз жвавішої дискусії серед швайцарського громадянства.

Небезпека інвазії чужинців виникла не з того, що цю прегарну країну рік-річно відвідують мільйони чужинців, які приїздять сюди на вакаційний відпочинок, на лікування, на всякі міжнародні конференції, спортові змагання або різні інші імпрези та зустрічі. Такі гості є тут мило бачені, бо вони приїздять і від'їздять, залишаючи в швайцарському бюджеті цінну валюту.

Небезпеку зачуження Швайцарії приніс сучасний надзвичайно буйний розвиток господарства в Західній Европі, який у свою черґу викликав небувалий зріст також і швайцарської економіки.

Маленька Швайцарія із населенням в кількості не цілих 5-ох мільйонів душ і гористою територією розміром 40 тисяч квадратових кілометрів (приблизно, як наша Сх. Галичина) славилася віддавна найдосконалішими виробами своєї багатогранної промисловости. Солідність і прецизність у промисловому виробництві становили здавендавна головну базу існування й добробуту швайцарської людности. Швайцарія живе з експорту своїх виробів, бо, як відомо, вона не має власної сировини і мусить її спроваджувати із-за кордону. Єдина власна сировина швайцарців, як вони самі кажуть, це — їхня свобода! Вона, ця свобода, уможливлює швайцарцям виявляти максимум своєї творчої думки і господарської ініціятиви.

Завдяки надзвичайній працьовитості швайцарської людности їхня країна стала одним із важливих доставців досконалих, безконкуренційних виробів для країн майже цілого світу. Колись швайцарська людність сама справлялася із своєю продукцією і не мусіла послуговуватися чужою робітною силою. Але з часом на швайцарські вироби зріс такий великий попит, що Швайцарія почала поступово притягати до праці в своєму господарстві щораз більше чужих робітних сил із-за кордону, що їх тепер делікатно називають тут не чужими, а „гостинними" робітниками.

Так, наприклад, у 1959-му році прибуло їх до Швайцарії — 360 000, в 1960-му — 435-000, а вже в 1962-му році це число зросло до — 644 000. Це ті чужі робітники, що їх реєструє спеціяльний відділ швайцарської поліції для чужинців. Чужі робітники, що перебувають у Швайцарії довший час, не підлягають реєстрові поліції для чужинців. Після трьох років праці чужий робітник набуває право спровадити до себе свою родину. Коли взяти до уваги ці факти, то припускають, що тепер у Швайцарії живе коло мільйона членів родин чужих робітників. На неповних 5 000 000 місцевого населення це вже надто велика цифра.

Залежність Швайцарії від чужих робітних сил найкраще видна з таких порівнянь: у вересні 1962-го року на всіх 753 000 фабричних робітників припадало 259 000 чужинців, тобто 34%; в одяговій промисловості припадало на 68-000 фабричних робітників чужинців 36 000, або понад 50%; в текстильній індустрії „гостинних" робітників працювало понад 42%. Кожний восьмий мужчина, що мешкає і працює у Швайцарії, не є швайцарцем, кожна одинадцята жінка не є швайцаркою. У Швайцарії половина всіх людей віком від 29 до 39 років є чужинці. Жадна країна Европи не затруднює у себе стільки чужинців.

Найбільшу кількість чужих робітників у Швайцарії становлять італійці. В менших кількостях ідуть робітники з інших сусідніх країн, як Німеччини й Австрії, а далі Еспанії (головно в сільському господарстві), Греції і Туреччини. Тут не враховуємо робітників - утікачів з-поза залізної заслони.

Відомий швайцарський науковець — Адольф Ґуґґенбюгль — писав в останньому річнику „Нового Гельветського Т-ва": „Мирне проникання далеко небезпечніше, ніж збройна інвазія. Ми не завважуємо небезпеки, бо нас засліплює наш господарський поступ. Країна, яка рішила зберегти свою властивість, не повинна боятися чужинців. Вона їх всмоктує або відкидає геть. Але в нас немає ні першого, ні другого".

„Всмоктати" чужий елемент — значить засимілювати його. Швайцарський народ не всилі засимілювати нараз таку велику кількість чужинців, бо Швайцарія — це не Америка чи Франція, це іміґрантові вистачить вивчити місцеву мову й познайомитися бодай згрубша із законодавством нової країни поселення. Щоб стати швайцарськем громадянином, треба ще засвоїти швайцарську ментальність і психіку.

Основна властивість швайцарця — це його чуткий політичний змисл, його відчуття громадської відповідальности. Адже швайцарець рішає в своїй державі чимало державно - політичних проблем безпосередньо — шляхом прямої демократії, наприклад, плебісциту, що деколи скасовує навіть постанови парляменту швайцарської конфедерації. Основна клітина самоуправління у Швайцарії — сільська чи міська громада. Її мешканці вирішують прямим голосуванням всі справи свого буття, наприклад, шкільництва, бюджету, вибору вчителів, церковні справи, всі адміністративні проблеми своєї громади. Швайцарське село чи місто — це мініятюрна держава.

Та на цьому відповідальність швайцарця не обмежується. Він бере активну участь у розв'язуванні політичних, економічних і соціяльних проблем свого кантону, до якого належить його громада. Через свій кантон швайцарець рішає також проблеми всієї швайцарської конфедерації. Швайцарець — федераліст, що визнає ідеал малої держави і понад усе цінить свободу, за яку він завжди готов боротися.

Швайцарію творять чотири національні групи: німецька, французька, італійська і найменша з них рето-романська. Жадна з них не домінує над іншими; хоч кількісно вони дуже різняться, проте всі рівноправні. У спільній швайцарській конфедерації вони знаходять захист і ґарантію своїх національних прав і свободи. Ця національно - державна свідомість швайцарських громадян росла й зміцнювалася впродовж століть і проходила через численні ґенерації.

Чимало чужих робітників прибуло до Швайцарії із зовсім іншим наставленням до держави. В той час, коли швайцарець почуває себе зв'язаним кровно із своєю державою, нею дорожить та уважає себе співвирішальним чинником у визначуванні її долі, „гостинний робітник", наприклад, італієць, що походить з незаможних верств людности, ставиться до державної влади здебільша неґативно і вбачає в усьому її законодавстві засоби, якими багачі гноблять і визискують бідних.

Отож, процес асиміляції для більшости чужих робітників дуже важкий. Він вимагає великих виховних зусиль і довгого часу. Стане він просто неможливий, коли наплив чужих робітників далі зростатиме. Тому швайцарський уряд постановив 1-го березня цього року зовсім припинити наплив чужих робітників і вжити усіх зусиль, щоб упродовж найближчих років їх кількість не збільшувалася. Відповідальні політичні кола Швайцарії схильні загальмувати дальший непомірний зріст її господарства, аби тільки не допустити, щоб їх країна втратила своє первісне обличчя і перестала бути „вільним посідачем свого дому".

Ці швайцарські проблеми мимоволі переносять наші думки на нашу поневолену Україну, якій небезпека зачуження загрожує куди більшою мірою, ніж вільній Швайцарії. Адже зачуження України не проходить стихійно, не випливає з її національних господарських мотивів, його насильно накидає нашій батьківщині московський окупант з мотивів політичних, імперіялістичних, щоб послабити національну субстанцію українського народу, розпорошити його й русифікувати.

Московсько - большевицька диктатура КПС депортувала з України мільйони українців до таборів невільницької праці. Згодом, коли по смерті Сталіна терор дещо послаб, Москва організувала примусове виселювання українців на сибірські простори під облудною маскою т. зв. „добровільности". Останнього часу московська диктатура депортує людей з України під новим претекстом нібито боротьби із загрозою безробіття, що її, буцімто, спричиняє механізація й автоматизація процесів виробництва в европейській частині СССР.

Це — черґова омана московських імперіялістів. Бо коли б це була правда, що переселювання робітників з европейської частини СССР у його східні райони необхідне, як засіб боротьби проти загрози безробіття, що постає наслідком технічного проґресу й автоматизації, то рівночасно Москва не заселювала б, наприклад, України новими московськими чи змосковщеними елементами на місці виселенних українців.

В українських частинах СССР, зокрема в Україні, навіть при найвищому розвитку механізації й автоматизації напевно знайдеться праця для всіх мешканців, якщо московські імперіялісти зречуться своїх плянів примусової колонізації східних просторів совєтської імперії і русифікації не-російських народів. Доказом цього є Швайцарія, Західня Німеччина і т. д. Механізація і автоматизація в тих країнах далеко випередила совєтський технічний проґрес і не тільки не викликала безробіття, але навпаки — їхній господарський розвиток мусить послуговуватися ще й чужими робітниками. Західня Німеччина з її 54 мільйонами населення на дуже обмеженій території коло 250 тисяч кв. кілометрів не просить жадних сусідів щоб дозволили їй переселяти надмір людности.

Тим більше Україна з її родючим чорноземом і величезними запасами власної індустріяльної сировини не потребує лякатися механізації й автоматизації. Вона може прогодувати не 40, а хоч би й 150 мільйонів людей на своїй землі. Для цього Україні не треба нічого більше, як тільки свободи щоб український народ звільнився від колоніяльної залежности від Москви.

Швайцарія, вільна й незалежна держава, дасть собі раду в змаганні проти зачуження. Боротьба ж українського народу проти зачуження України дуже важка бо московський окупант насадив там свій колоніяльний уряд, який слухняно виконує накази Москви, та ще на глум . . . в імені українського народу.

На допомогу українському народові мусить прийти наша еміґрація. Вона повинна скупчити всі свої духові й матеріяльні засоби, щоб мобілізувати світову опінію проти загарбницького імперіялізму Москви, проти зачуження України й примусового виселювання української людности за межі своєї батьківщини. Це буде цінною моральною підтримкою українського народу в його боротьбі за свободу.

І. Л.

„ЛІТЕРАТУРА Й ЖИТТЯ В СССР"

Мюнхен. — Це була тема XV конференції Інституту для вивчення СССР, що відбулася 17-18 липня ц. р. Тема — література під комуністичним режимом — має велике актуальне значення в суспільному житті народів Совєтського Союзу. Це зрозуміло. В політичних публікаціях і в наукових працях диктаторська партія може легко знайти „ухили" від партійної лінії. В літературних творах, що звертаються до фантазії, до почувань людей, контроля трудніша. Тому в поезії можуть „проскакувати" ідеї, незгідні з комуністичними директивами. З цього видно, що деякі літературні твори в СССР правдиво віддзеркалюють життя людей під комуністичним режимом, вони розкривають фальшиву пропаґанду партії про „щасливе й веселе життя" в совєтській імперії.

Перший день конференції — 16-го липня — був призначений для доповідей з ділянки російської совєтської літератури; 17-го липня прочитано реферати про літературу різних народів СССР. Слід відзначити реферат професора Л. Ржевського (університет Люнд, Швеція), який показав фальшивість т. зв. „соціялістичного соцреалізму" в совєтській літературі. Це література на послугах партійної пропаґанди. — „Відлига", що на деякий час настала після смерти Сталіна в 1953-у році, дала можливість опублікувати деякі твори, незалежні від партійних директив, навіть пізніше появився високого рівня твір Солженіцина — „Один день Івана Денисовича". Але загально панують „штамповані" вироби літературних ремісників, бо партія не дає ходу для вільної творчости. В перший день були порушені в доповідях теми: 1) Шукання позитивного „героя" в російській совєтській літературі; 2) Гумор у совєтській літературі (автор використав не тільки російські, але й українські зразки комуністичного гумору; 3) Фантастичний роман в російській совєтській літературі й ін.

17-го липня конференцію відкрито доповідю проф. А. Адамовича (Ню Йорк) про літератури неросійських народів СССР. На прикладі багатого матеріялу доповідач показав невмирущість вільного духа в поезії не-російських народів СССР, що живуть під тягарем подвійного гноблення: політичного і національного. Ред. Іван Кошелівець (Мюнхен) дав цінний огляд літератури в Україні впродовж останнього десятиліття і показав тенденції розвитку української поезії. Д-р Богдан Феденко (Париж) мав реферат про естетичні й громадські ідеї молодих українських поетів. Він зазначив, що обвинувачення в „буржуазному націоналізмі", яке кидає партійна цензура молодим українським поетам, безпідставне: навчені гірким досвідом старших письменників, що були репресовані Москвою, молоді українські поети обминають національні теми і заглиблюються в невтральні теми: краса природи, інтимні переживання. Але й це не подобається комуністичним цензорам, і вони шукають в поезії українських письменників слідів „формалізму" й подібних заборонених напрямів, навіть „національного думання". (Очевидно, думання має бути якесь „інтернаціональне").

На конференції були вислухані теж доповіді про літературу вірменську, азербайджанську, туркестанську, білоруську і грузинську. Доповідачі однозгідно ствердили більшу скованість не-російських літератур диктаторським режимом в СССР: в російській совєтській літературі була „відлига" після смерти Сталіна, але в не-російських літературах полегкість виявилася після смерти Сталіна лише „реґабілітаціями" — відновленням у правах „совєтського письменника" тих, що загинули під час сталінського терору.

Після доповідей відбулася дискусія, з участю проф. Б. фон Ріхтгофена, проф. Шуміліна і інших.

Проф. Панас Феденко звернув увагу в дискусії на термін „соціялістичний реалізм", який він радить назвати „фантастичним соціялізмом", бо писання цього напряму — це „політична мітологія" в інтересі диктаторської партії. Одночасно він пригадав загрозу для чистоти не-російських мов в СССР, яким партія накидає російську термінологію. Закінчив свої зауваги пригадкою, що комуністичній диктатурі загрожує власна філософія діялектичного матеріялізму. Ця філософія твердить, що все в житті змінюється, бо нове заперечує минувшину. Тому й режим диктатури не може стояти на одному місці, він раніше чи пізніше буде відкинутим новим „запереченням". В ідеях свободи, що виявляються в творах молодих поетів під комуністичним режимом, є заперечення диктатури, і цього найбільше боїться диктаторська партія.

П. А.

Олекса Грищенко

МОЇ ЗУСТРІЧІ Й РОЗМОВИ
З ФРАНЦУЗЬКИМИ МИСТЦЯМИ

(XI)

Панство Марке жили в нашому кварталі, в кам'яниці з червоної цегли при вул. Дофін ч. 1. Піднялися ми на п'ятий поверх. Гарне помешкання, просторий сальон, на стінах сувеніри — олії товаришів, часом прегарні. За чаєм я розповів йому свою драматичну пригоду з моїми образами. „Зараз після війни, — казав я, — між Ліможем і Парижем потягли мені скриню вагою 140 кілограмів з 28 картинами, в тому 8 позиченими з приватних збірок. Якраз перед виставкою. Маршан Парвіс вхопився за голову: „Я пропав!, — кричав з розпачу, — каталог готовий, за два дні вернісаж!" Питав мене, чи я за два дні зможу доставити йому 28 інших картин" . . . (Всі образи так і пропали. Виставка відбулася в ґалерії Парвіс у травні 1945 р.)

Обоє Марке вислухали мою вбивчу історію, він склав свої руки на грудях і мовив: „У нас також потягли під час нашої подорожі з Альжиру в Марсель, усе потягли: простирала, тарілки, миски та ложки, але не взяли ні одної моєї картини". — „Чому?" — „Бо я свої твори підписую щойно тоді, коли їх продаю. Злодії залишили нам у нашій скрині найліпшу валюту".

Моя дружина принесла з собою мою книжку про Царгород. Марке з жінкою переглядав її, уважно зупинявся на кожній кольоровій акварелі, — їх у книжці 40. Дружина моя, вибравши слушний момент, запропонувала Марке виміну.

— „Радо, — сказав він, — пождіть", і підвівся поквапно, здіймаючи з цвяшка зарамлену акварелю, що висіла над канапою. „Це з Царгороду, — сказав, — єдина, яку я зробив там". На ній були води блідо-зеленкуватого Босфору, силюети кількох велетнів-кораблів, а спереду каюк з чорною точкою турка. Акварeля була виконана притаманними йому простими засобами, але вальори кораблів і човна були схоплені з подивугідною точністю. В цьому й була вроджена сила Марке, якої не вичитати в книжках, ні не знайти в музеях чи академіях. Недарма переповідали таку характеристичну для таланту Марке історійку: Матіс і Марке малювали серед натовпу етюди на площі Палє де Рояль, навпроти Люврy. Матіс згадав пасаж із „Щоденника" Делякруа, де він твердив, що треба вміти нарисувати постать чоловіка, який падає з четвертого поверху вниз головою. „І щоб він був схожий!" закричав Марке через вулицю.

Коли в сальоні стали западати тіні, мадам Марке засвітила лямпи. „Ходімо, я вам покажу мою студію", — сказав він. Чимала робітня, де посередині стояв станок з білим, почaтим полотном на підрамнику. На підлозі скринька з фарбами, палітра, пензлі. Притишений гамір Парижу потягнув нас до вікна, на бальокон. Внизу брудна Сена, навантажені баржі, праворуч і ліворуч мости з чорними цятками натовпу. Спереду маєстатична Нотр Дам з велетенською розетою, далі набережна острова Сен Люї, з такими суто французькими будинками, пофарбованими лагідно білою охрою, сиво-рожево, з високими й густими димарями. Все таке паризьке, зворушливе. Мені пригадалася їдальня в домі Щукіна в Москві, де за обідом я налічив добрих два десятки „Парижів" Марке на стінах. Виключно Марке, всі в темному, синьо-зеленкуватому тоні. Всі ці малюнки майстер намалював тут, з цього вікна.

Марке уважають винятковим майстром води. Недарма він народився в Бордо.

У кінці жовтня минулого року я піднявся ліфтом на п'ятий поверх кам'яниці при вулиці Дофін ч. 1. „Як я рада вас бачити! — привітала мене мадам Марке. — Я якраз повернулася з Альжиру, де народилася. У хаті в мене караван-сарай. У мене було багато клопотів з картинами Марке, разом 54, які мали великий успіх на виставках у Совєтському Союзі. В одній Москві щось двісті тисяч людей прибігло їх подивитись, вони були виставлені і в Києві. Ви бажаєте мати фото Марке? Я вам його принесу на вернісаж вашої виставки" . . .

Справді, я незабаром отримав від неї для своєї книжки спогадів фотопортрет Марке. Тільки ж на ньому наш майстер скидається більше на якогось „острожника", ніж на справжнього Марке, з його чаром св. Франциска.

ПАБЛЬО ПІКАССО

(Pablo Picasso — 1881 -)

В книжці, яку я присвятив імені славетного колекціонера С. І. Щукіна, що появилася з початку 1913 р., я писав про Пікассо: „Справжній продовжувач великого сезанівського діла, він є глибокий мистець нашого часу. Незвичайно талановитий від природи, Пікассо пройшов з великою швидкістю вже кілька етапів свого розвитку. Як у попередніх його творах, так і в пізніших, мистець показує риси дужого, гострого і справді серйозного маляра. Скрізь почувається дух південного еспанця, не зважаючи на те, що він виріс на ґрунті французьких традицій".

Коли я писав свою книжку про зв'язки російського мистецтва із західньоевропейським, мені стукнуло 29 років. Книжка мала 23 кліші з ікон різних періодів, різного походження, портрети англійця Ґенсборо, Рокотова. Два подивугідні портрети Ель Ґреко, три Сезани: першоклясна „Мертва природа", „Краєвид", „Портрет" і — шість Пікассо.

Пікассо народився на еспанському півдні в місті Маляґа. Як запевняє сам мистець, у його жилах тече багато мавританської крови. Його батько, родом еспанський баск, був професором школи мистецтва в Барсельоні. Вувши у 1934 р. в Малязі, де побачив світ малий Пабльо, я ходив по тих портових набережних, якими він бігав у штанцях без сорочки і бився навкулачки з такими самими „чіками", як і він сам.

Маляґа! Дорога сюди із незабутньої Ґранади, де моя дружина була найбільш захоплена замками в мавританському стилі і де я потрощив її парасольку на спині одного „чіка", який украй нам дошкулив, не покидаючи нас ні на хвилину: у катедрі перед кожним образом, кожним саркофаґом, на площі перед кожним монументом... Дорога до Маляґи, скажу, одне з чудес світу. В порті ж самої Маляґи пив я склянкою мускатне варене вино і платив „уна ніка ґорда" — дві копійки. А на широченну маляґську пляжу із золотим, м'яким, як шовк, піском з'їжджаються люди з усіх п'ятьох частин світу.

У СПРАВІ РЕПРЕЗЕНТАТИВНОГО УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Місто Філядельфія є одним з найбільших скупчень українців у ЗДА. Українці у Філядельфії від кількох років говорять про потребу репрезентативного Українського Народного Дому, одначе щойно 3-го березня ц. р. Управа Відділу Українського Конґресового Комітету Америки скликала в цій справі громадську нараду представників всіх українських організацій міста. Прибули 72 представники організацій.

Після вступних інформацій голови Відділу УККА проф. д-ра Богдана Гнатюка про потребу репрезентативного дому у Філядельфії, ширше реферував цю справу інж. С. Процик. Він підкреслив необхідність українського дому в першу чергу для рятування від винародовлення і для виховання молоді. Сказав, що більшість української молоді у Філядельфії не належить до українських молодечих організацій (Пласт, СУМА та інші), а їх можна притягнути до майбутнього УНДому. Говорив про можливі 4 об'єкти в різних районах Філядельфії, але певного об'єкту для будови ще нема. Спільними силами всієї громади будову можемо здвигнути. Йде про майбутнє нашої спільноти. Датки українських родин — основне джерело фондів. Опісля інж. С. Процик поставив внесок вибрати Будівельний Комітет з чотирма секціями: пропаґандивною, правничою, фінансовою і будівельно-технічною.

В дискусії перший взяв слово д-р Володимир Ґалан, який підкреслив необхідність і найвищий час потреби дому культури у Філядельфії для молоді, студентів гайскулів та університетів. Д-р В. Ґалан вважає, що кошти модерного дому сягали б від 450 тисяч до 750 або мільйон долярів. Треба, щоб усі організації запевнили свою грошову підтримку. Утримання дому дорого коштує, але спільними силами все можна зробити, бо коли взяти до уваги втримання теперішніх кількох малих домів, то за ці видатки можна втримати репрезентативний дім.

Д-р Богдан Гнатюк, голова Відділу УККА, звернув увагу, що на залі є представники всіх діючих українських організацій міста, які наперед мають вирішити саму потребу українського репрезентативного дому, опісля буде слово про місце будови і кошти. В майбутньому домі, крім молодечих організацій, матимуть місце й інші головніші організації.

Д-р Данило Богачевський, підкреслюючи потребу згаданого дому, остерігає перед поспішним рішенням і вважає двобре обдумати, для кого має будуватися дім, для молоді чи для організацій і чи вдасться успішна збірка.

Ред. Микола Вайда звернув увагу, що багато говоримо й нарікаємо, але немає у Філядельфії великої центральної бібліотеки для дітей, молоді і старших, відповідної читальні та приміщення для студій, виховн і дозвілля моломоді гайскулів та коледжів. Йде про зміщення СУМА, Пласту, студентських товариств та інших молодечих організацій, як теж про обов'язкове приєднання в їх ряди великого числа неорганізованої молоді. Потрібно приміщення для дитячого садку та школи українознавства. ОбВУА започаткувало організування Музею, Бібліотеки й Архіву у Філядельфії, але немає приміщення. УНДому потрібно вже!

Д-р Володимир Пушкар подякував Відділові УККА за ініціятиву будови УНДому для нашої молоді. Це життєва проблема. Не треба лякатись великих коштів, коли йде про бути чи не бути нам. Ставить внесок про потребу будови народного дому за участю всіх активних організацій міста Філядельфії. Ред. М. Пасіка внесок д-ра В. Пушкаря підтримав і просить дати під голосування. К. Луценко сказав, щоб про це рішення повідомити через радіо і пресу ввесь український загал у Філядельфії, щоб почути і його голоси. В дискусії про потребу УНДому у Філядельфії говорили ще інж. Нич, інж. Білик, д-р Скальчук, інж. Черник, мґр. Артимишин, Дем'янчук, Петрович, Кононенко, пані Чайковська та ін.

Голова Відділу УККА внесок д-ра В. Пушкаря дав під голосування, який прийнято одноголосно, крім одного, що стримався. Опісля ще забрав голос мойор Михайло Дармограй, який повідомив, що всім відомий Горожанський Клюб при вулиці Н. Френклін купив від міста додатково площу, щоб замість теперішнього Клюбу збудувати новий з басейном і спортовою площею для молоді. Просить вступати в члени, щоб разом на цьому місці збудувати народний дім. Василь Посполита, голова Клюбу на Найставні у Філядельфії, звернув увагу на цю дільницю, де є можливість набути площу під будову У. Н. Дому. Інші говорили про будову УНДому при головній вулиці Брод.

Пан Петро Ґенґало прочитав список членів Будівельного Комітету. Після обговорення і доповнення внеску вибрано Комітет Будови У. Н. Дому у Філядельфії з 4-ма Комісіями: 1. Пропаґандивна Комісія: ред. Микола Пасіка, ред. Олег Лисяк, ред. Микола Вайда, Андрій Шекерик, інж. О. Білик, ред. Лідія Бурачинська. 2. Правнича: д-р Данило Богачевський, д-р Микола Ценко, д-р Володимир Рудницький, д-р Вол. Пушкар, д-р Ярослав Бернадин. 3. Фінансова: інж. Іван Черник, інж. І. Куземський, інж. Степан Процик, д-р Іван Скальчук, інж. Михайло Нич, Володимир Татунчак, Іван Одежинський, проф. Филип Дубас, Павло Пономаренко, Анна Сивуляк, мґр. Богдан Артимишин, адв. Іван Шаран, Іван Поритко, Теофіль Кульчицький, Ярослав Росола, інж. Ірина Кушнір. 4. Будівельно - технічна Комісія: майор Михайло Дармограй, Василь Посполита, Петро Ґенґало, Василь Титанич, інж. Ярослав Цюк, інж. Володимир Шиприкевич, мґр. Теофіль Вак-Бойчук, інж. Зенон Коханський, Роман Папроцький, Омелян Татунчак, інж. Іван Рубель, Вол. Віляїв, Іван Гаврилів, інж. Богдан Грицишин, Іван Вац, адв. Тома Дармопрай, Лев Савуляк, Андрій Шекерик.

Кожна Комісія може до свого складу кооптувати нових членів. Вибрані Комісії є органами Відділу УККА. Вся акція має відбуватися під проводом і зі згодою Управи Відділу УККА у Філядельфії.

13 березня Управа Відділів УККА скликала вибраний Будівельний Комітет із членами всіх 4-ох Комісій на першу нараду, на якій у ширшій дискусії говорено про приспішення будови УНДому. М. ін. на цю тему промовляв д-р Ярослав Бернадин, голова місцевого Відділу ООЧСУ, підкреслюючи потребу приміщення для молоді, подаючи внесок, щоб у 1964 р. УНДім був уже збудований. Рівнож про приспішення говорила пані М. Кушнір, звертаючи увагу на гостру потребу приміщення для Пласту. На цій нараді говорено знову про площі під будову. Згадувано теж про площу напроти Райфел клюбу з фронтом до вулиць Тейлор і Олней, про район 67 Евню і 7-ма вулиця, а теж про можливість включитись до програми будови нового дому, замість теперішнього, Горож. Клюбу при вул. Н. Френклін (голова М. Дармопрай), у районі теперішньої і майбутньої нової катедри, але чи вернуть туди українці?

На основі вибору Комісії Будівельного Комітету уконституувалися в наступний спосіб: Пропаґандивна Комісія: ред. Микола Вайда, голова; Андрій Шекерик, секретар, Правнича: адв. Тома Дармопрай, голова; д-р Микола Ценко, секретар. Фінансова: д-р Іван Скальчук, голова; інж. М. Нич, секретар. Будівельна: Василь Посполита, голова; Роман Беднарський, секретар.

Після рішення потреби репрезентативного українського дому, українці у Філядельфії висловлюють різні погляди, думки й пляни. Всі свідомі одного, що йде про нашу молодь, про ту, яку ми привезли, про ту, яка вже тут народилася і яка народиться. Потрібний центр української культури для життя українців у Філядельфії. Рішаюче слово має український загал, бо він має дати гроші на будову. Справою УНДому на першому місці, як першою точкою програми діяльности, повинні зайнятися Управи і члени всіх організацій міста й околиць Філядельфії, включно з українськими католицькими і православними парафіями та Відділами братських забезпеченевих союзів: Українського Народного Союзу, Українського Робітничого Союзу, Союзу Українців Католиків „Провидіння" і Народньої Помочі. Говориться про дільницю для УНДому і в якій ціні. Говориться про 250 тисяч, 500 тисяч і більше. Висунено спосіб збірки грошей, а м. і. теж, щоб 1.000 українців у Філядельфії дали по $ 500, і матимемо УНДім без довгу.

Кожний українець і українка повинні висловити свої погляди, а водночас вести широку популяризацію потреби загального українського культурного центру. Пишіть у цій справі листи на адресу Відд. УККА у Філядельфії, який очолює акцію будови українських часописів, забирайте слово на сходинах своїх організацій і через радіо. Прийдіть масово на велику громадську нараду, віче, у справі УНДому, яку скличе в короткому часі Відділ Українського Конґресового Комітету у Філядельфії. Щасти Боже! Микола Вайда

В Нюарку відзначено роковини смерти Симона Петлюри

Молодеча Організація ОДУМ гідно відзначила 37-мі роковини трагічної смерти вірного сина Української Нації, — Голови Директорії і Головного Отамана Військ Української Народньої Республіки св. п. Симона Петлюри.

Ще задовго до роковин його смерти, неодноразово засідала Виховна Комісія Ю. ОДУМ-у і обмірковувала питання, як найкраще і найурочистіше відзначити роковини його смерти. Тоді ж вирішено запросити на головного доповідача, — співпрацівника, колишнього міністра УНР професора Бориса Мартоса. Визначено день свята — день роковин Його смерти, тобто 25-го травня 1963 року. Справою підготовки свята зайнялась Виховна Комісія Юного ОДУМ-у на чолі з головою Л. Приходько. Підготовку мистецької частини доручено п. К. Степовому. Оформлення сцени п. С. Снігурові, хорові точки п. В. Пташинському.

25-го травня в Українській Православній Церкві Св. Вознесення відправлено Панахиду по св. п. С. Петлюрі. Панахиду відправив місц. свящ. о. прот. В. Буката. Співав Церковний хор під кер. П. Шкварко. Стійку несли з своїм Одумівським Прапором старші і Юні Одумівці, а присутні стояли з свічками в руках.

Зворушливу і патріотичну проповідь сказав о. прот. В. Буката. „Багато з Вас — звертаючись до Одумівців, — уже народжених, як не в Німеччині так тут, не знаєте, що то є Україна. Ви її не бачили, а лише чули про неї від своїх батьків, народжених там, в ній. Ви знаєте лише про своє походження, що ви є українці. Багато з вас перейняло все, що зв'язувало Вас з старим батьківським краєм, — мову, традиції, звичаї, але й багато з українських дітей, через недбайливість чи байдужність батьків, починають забувати: рідну мову і традиції. Я теж народжений тут, в Америці. Краю свого батька, України, я не бачив, але серцем і всією своєю душею відчуваю свою близькість і любов до неї, бо так мене навчили мої батьки. Будучи добрими американцями, будьте і добрими українцями".

Після Панахиди всі присутні зайшли до церковної залі, де відбулась Академія.

Перед початком свята переведено офіційну частину молодечої організації.

До 40 Одумівців, членів організації, в своїх одумівських Одностроях вистроїлось перед сценою. Команда на струнко. Звіти керівників груп: Орли, Козаки, Ластівка, Конвалія, Фіялка... Молитва за Україну „Боже Великий, Творче Всесильний"... і прийняття до організації нових членів. Два юнаки і дві юначки, що пройшли певний іспитовий речинець, стали перед Одумівським прапором, щоб заприсягнути свою вірність організації, і тим ідеалам, які започаткував і переводив в життя св. п. С. Петлюра. Відбирання присяги.

Відкривається завіса. На сцені постамент. На ньому великий портрет С. Петлюри. Обабіч нього — одумівці. Одумівський Апель — С. В. Петлюрі. Команда на струнко. З боку одумівець і одумівка виносять вінок. Перед постаментом: Одумівець — голові української держави, — одумівка — від Юного ОДУМ-у в Нюарку і кладуть вінок у стіп п'єдестала. Десь, ніби з далечини доносяться на сцену глухі, повні смутку слова: „Голові директорії та Головному Отаманові Військ Української Народньої Республіки, — Вічная Пам'ять". Вічная пам'ять — проказала перша група. Вічная пам'ять — проказала друга група. Після чого обі групи разом: „Вічная пам'ять" і нахилили голови перед постаментом українського Героя.

Апель пройшов урочисто і він надав святу більшої поважности.

Відкриття Академії зробив член виховної комісії Юного ОДУМ-у п. К. Степовий. Він пригадав присутнім про ту трагедію, яка сталася 37 років тому, коли то на вул. Парижу забито св. п. Симона Петлюру і другу трагедію, що сталася в Ротердамі, коли підступний агент Москви пекельною машиною розірвав на шматки рівно 25 років тому провідника організації Українських Націоналістів сл. п. полковника Євгена Коновальця, як і про тих всіх, що впали в обороні Української державй, і попросив вшанувати їхню пам'ять однохвилинною мовчанкою.

Доповідь про життя і діяльність С. Петлюри зробив проф. Борис Мартос, колишній міністр УНР і один з найближчих співпрацівників українського Уряду, очевидець і учасник визвольних змагань. Не дивлячись на його похилий вік, його доповідь-спогад звучали бадьоро і енергійно. Він свято вірить в перемогу української правди.

По закінченні доповіді голова Виховної Комісії п-ні Л. Приходько сердечно подякувала прелеґентові за його цінну доповідь - спогад, а діти Одумівці — В. Приходько і С. Радомський піднесли йому китицю гарних живих квітів.

В мистецькій частині виступали: А. Степова продеклямувала вірш „Скрізь плач і стогін і ридання" Л. Українки. Рецитацію твору „Безсмертя народу" Л. Полтави з добрим успіхом виконали: П. Радомський, В. Степовий та С. Радомський.

Діти з садочку, що існує при Юному ОДУМ'у, в національних строях підакомпаніямент на скрипці 10-річного одумівця В. Степового гарно виконали „Чуєш, брате мій, товаришу мій".

Одумівський хор під кер. В. Пташинського гарно виконав три пісні.

На закінчення о. прот. В. Буката подякував всім виконавцям та тим, що приготовляли це свято, вчителям та вихованикам — за їхню працю, як рівнож і проф. Борисові Мартосові за цікаву доповідь. Закінчено свято співом національного гимну.

К. С.

Клич „Свій до свого" — в практиці

Здається, що всі ми свідомі того, що наша сила „в сущім розсіянню" — в нас самих. Всі наші старання, заходи і праця у кожній ділянці нашого суспільного і громадського життя, у великій мірі залежать від нашого економічно - господарського становища, його росту й сили.

Колись у рідному краю клич „Свій до свого" — був кличем національної гордости і сили, кличем об'єднання і росту, мимо різних перепон, шикан і труднощів від чужої влади, доходив до сердець кожної української одиниці, чим творив не тільки економічно - господарське „чудо" — але теж об'єднував нас і цементував в зрілу і свідому націю, що бореться за належне місце, право і волю.

Розбудова нашого економічного, культурно - освітнього, шкільного, церковного і політичного життя, була підмурована ідеєю клича — і ми мали успіх! З нами числилися чужі, а навіть вороги, ми творили нові варстати праці, поширювали і зміцнювали свій стан посідання. Наші церковні і світські централі вели повну у тому напрямку освідомлюючу роботу, а які були успіхи то всі ми ще добре пам'ятаємо.

Прийшла воєнна хуртовина, край наш, крім фізичного і матеріяльного знищення впав у ще більшу політичну і економічну неволю, а цю все рішає казьонний „старший брат".

Велика частина народу розсіялась світами. Пішли ті, що клич „Свій до свого" проповідували, пішли і ті, що його „іcповідували"! І здавалося б, що при найближчій нагоді клич цей відживе і в обставинах вільного буття та вільного розвитку набере ще більшого розгону й сили. Справи вже устабілізувалися та люди вже пристосувались до обставин. Цілком зрозуміло, що певна частина нашого суспільства знайшла свій варстат праці в економічному секторі країни, як: торгівля, промисл і вільні професії, а частина ця у величезній більшості все була національно свідомою і навіть провідною та жертвенною. Отже була надія, що наше суспільство з свого боку її піддержить. На жаль, не все воно так.

Ми не хочемо узагальнювати справи, як також уважаємо, що для взаємодіяння і зрозуміння обидві сторони мусять себе доповнювати. Наші купці, промисловці і професіоналісти багато разів свою активністю й жертвенністю це доказали. Велика частина суспільства це зрозуміла і оцінила, але більша частина і головно та, яка не піддержує своїх, все має претенсії, вимоги, критику.

Приглядаючись цій справі практично, приходимо до переконання, що всі спільно мусимо в цій справі щосьь зробити для покращання і відновлення клича „Свій до свого". Тут аж просяться навести кілька прикладів, які схарактеризують, як багато треба нам в тому напрямку попрацювати для викресання зрозуміння, а то і національної гордости. Прикре є і те, що багато виходить це від людей, що повинні б світити прикладом. Чому маю купувати в свого? Чи він не може робити в „шапі", як і мій чоловік? — відзивається шановна пані, дружина бувшого кооператора на рідних землях. Я купив би у вас, але ви не доставляєте додому — а моя дружина часом то навіть і за цигарками дзвонить до „драґстору" — і подумайте, з місця мені доставлять! — каже близький, бо тільки через дорогу сусід, член патріотичної організації.

Інший знов стягає з полиці українську газету, але англійську, що лежить побіч, має вже під пахою. Купив деінде. Був би це зробив і з нашими газетами, але їх там не було, а йому ніяк не випадає запитати, чому їх там не продають? Скажете, може чоловік не є свідомий ну, але скільки ж газет читає? Визначні громадяни беруть активну участь в громадському житті, активно працюють в молодечій виховній організації і т. д. — але це аж ніяк не перешкоджує заасекурувати своє майно, хату в чужого агента.

Скільки нас купує хліб у наших пекарнях? Як з молоком у наших молочарнях? Починаючи від дрібниці, через наші споживчі, убранцеві, взуттєві і інші. Подумаймо!

Скільки допомагають наші підприємці матеріяльно нашим установам, організаціям, громадам, церквам, школам і т. д. А скільки більше допомогти могли б, якщо б ми всі їх піддержувати. Не нарікаймо на ціни, кредити, обслугу — бо все це напевно і в багатьох кориснійших умовах зможемо дістати у своїх. Наведених кілька прикладів, повинно б вистачити на те, щоб заставити нас подумати над сказаним. Може не все й всюди здаємо собі з цього справу, може часто робимо це підсвідомо, не прив'язуючи ваги або прямо не думаючи над тим. Але таким легковаженням ми робимо національну кривду й то самі собі. Вправді скаже декто, що наведені приклади — це фантазія, зла воля, або якийсь особистий інтерес того, хто пише, бо й він не без гріха. Це також може бути правда! В загальному явищі — один не воїн. Справа ця вимагає зрушення. Вона вимагає говорення, писання й повторювання так довго, як довго потрібно. Змобілізуймо наше суспільство, наші проводи, церковні і світські, щоб разом ми мали успіх. Візьмім приклад від них, а знайдемо багато того, чого так потребуємо. Кожний наш тяжко запрацьований гріш мусить залишитись в наших руках, у нашому господарсько - економічному секторі, для допомоги нашому ростові й силі нашої групи в господарському житті країни. Прикладом станьмо всі, зачнім все від себе, відкинувши всі неґативи як: заздрість, зарозумілість, меншевартність і нарікання. Правильна й конструктивна критика, це шлях для покращання спільних взаємовідношень й зрозуміння, росту й сили нашої національної групи.

В. Дідюк

Враження з концерту в честь М. В. Лисенка в Джерзі Сити

28 квітня в Українській громаді Джерзі Сити відбувся концерт в честь Миколи Лисенка.

О год. 7 і 15 хв. сиґнали світла сповістили початок. Вмить зникає хвилювання при одній думці, що зараз побачимо і почуємо п. Ізидору Косач-Борисову, рідну сестру великої поетеси Л. Українки, як живого свідка життя М. В. Лисенка. З великою увагою присутні слухали захоплюючі спогади про життя М. В. Лисенка та дружні зв'язки родин Косачів, Лисенків і Старицьких. Спогади були вступом у формі образного слова до мистецької програми із творів композитора. В цій частині ми почули нашу перлину оперового співу Марту Кобрин - Кокольську. В виконанні свого репертуару з творів М. В. Лисенка артистка-співачка створювала відповідний настрій до кожної точки, відчуваючи його своїм єством. Цей спів з акомпаніяментом мистця - музики І. Соневицького полонив авдиторію.

В другій частині програми була одноактова опера - мініятюра „Ноктюрн" М. Лисенка у виконанні молодого оперового ансамблю під мистецьким керівництвом композитора І. Соневицького, який зробив зворушливе до сліз враження у присутніх. Це був дійсний подих суттьо - стилевої Лисенкової творчости. Участь в ансамблі приймали ще студенти вокальних шкіл у складі: Світлана Тонкошкур, Олена Зам'ята, Христина Бодиар, Христина Карпевич та Ярема Шуган. Їхні голоси звучали молодо, свіжо та приємно. Відчувалася велика праця в обробці їх роль. Ансамбль під емоційним дириґуванням композитора І. Соневицького та тонко - музикальної акомпаніяторки Галі Клим створили уяву романтичної ночі. Це був у повному розумінні вечір і це відчули присутні, віддячуючи довготривалими оплесками та підносячи букет чудових червоних рож.

Марія Вожаківська

● В Західньому Берліні улаштував пресову конференцію кол. віце-президент Ричард Ніксон, який назвав Східню Німеччину країною із найстрогішою комуністичною контролею та заперечив, наче б Хрущов „пом'ягшав" і шукав злагоди з Заходом. Навпаки — твердив Ніксон — Хрущов посилив роботу комуністичних агентів в Західній Европі, Латинській Америці та в Африці.

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

„Театр у п'ятницю" у Філядельфії

(Вистава „Невольника" М. Кропивницького 10 травня 1963)

Названий театр є під керівництвом Володимира Шашаровського і дав вже тут кілька вистав. У „Невольнику" взяли участь Ю. Шашаровська, Л. Чорнобрива і О. Ґранат, В. Карп'як, С. Кожухар, З. Кознарський, А. Маруненко-Недоля, В. Мельник, В. Шашаровський і М. Царинник. Акомпаніювала Зоя Маркович. Декорації проєктувала Ніна Климовська.

Вже самими ролями висунулися на перше місце А. Маруненко-Недоля, як Василь Коваль, Шашаровська як Ярина і Царинник як Степан. Маруненко знаменито відіграв свою ролю, сповнюючи нас надією, що Україна, маючи таких козаків, може бути певна свого майбутнього. Цього козака повинен кожний побачити: молодий і старий. Козацька відданість зброї є гідним прикладом до наслідування. Шашаровська звернула увагу своїм гарним співом. Царинник, молодий адепт театру, студент, вдало виконав ролю. Його приклад повинен притягнути інших студентів, що часом могли б також послужити як статисти, вивчаючи при цьому українську мову.

П'єса є розвиненням думи „Невольник" Шевченка. Ми чули слова Шевченка в п'єсі — „Бо хто не вміє заробить, (То той не вмітиме й) пожить". Шевченко прославив „Січ" як школу життя — що маємо також в п'єсі. Козацький син перед подружжям мусить іти на „Січ", щоб там вивчати штуку життя, орудувати зброєю, — це все діялося за старої Гетьманщини.

Дуже вміло виведено сцену в степу, сцену, якої немає в Шевченка, а яка дуже вдало відображає козацькі постаті та ще й козацький гумор, що не покидав козаків і в найтяжчі хвилини хвилини. Закінчення в п'єсі подібне до закінчення в „Запорожці за Дунаєм". Не маємо під рукою п'єси Кропивницького, але Шевченкове закінчення краще. Воно згідне з християнським поняттям, що по ранах приходить воскресіння, що по недолі і сльозах являється радість. Шевченкове закінчення-ідилія. Ярина заопікується сліпим Степаном. — Дід натішиться внуком.

Присутні на залі ставали співучасниками недолі козаків в неволі, співаючи разом пісню. Глибоке враження робула рецитація Степаном думи „У неділю вранці - рано синє море грало".

Театр коштовна річ, але він потрібний. Стягнув досить багато публіки — найбільше старших з нової еміґрації. Туга за рідним краєм робить своє. Молоді було не багато. А для неї найбільше придався б театр. Та вона ганяє за „ґуд таймом" і байдужніє до рідних справ. В театрі мала б зразки української мови, пізнала б рідну історію і звичаї. Університетська молодь, хочби й по знижковій ціні, повинна ходити до театру. Для молоді, для шкіл українознавства, можна б за знижковою оплатою повторяти п'єси. Молодь Філядельфії, Ню Йорку і Нюарку мабуть легко може бачити п'єси, очевидно, що без жертви зі сторони театру це не можливе. Інші міста могли б запрошувати театр, щоб дати їм вистави. Постановка „Невільника" повинна завсіди найти охочих відвідати театр. Ми не висловлюємо наших бажань, бо покищо українська громада в довзі супроти театру за те, що він робить. А робить він багато.

Вол. Безушко.

В Шикаго відбувся 2-ий З'їзд українських бібліотекарів

Шикаго, (Д. Ш.). — В часі річної конвенції Американської Бібліотечної Асоціяції (АБА), що проводила тут свої 10-денні наради цього року, відбувся другий з черги з'їзд Товариства Українських Бібліотекарів Америки. На цих загальних зборах, що відбулися 16 липня в приміщеннях Українського музею, було присутніх 18 представників з Ню Йорку, Клівленду, Блумінґтону, Дітройту, Урбани й Шикаґа. Після звітування уступаючої Управи (голови — мґра С. Воляника й секретаря — мґра М. Пласкача), що за волею присутніх рівночасно виконувала функцію Президії З'їзду, відбулася обширна дискусія, що охоплювала організаційні й програмові справи Товариства, як і професійні питання, зв'язані з українськими науковими й національними проблема м и на цьому полі. Після уділення абсолюторії уступаючій Управі вибрано нові керівні органи Товариства в такому складі: голова — д-р Роман Верес (бібл. медичної школи св. Луки і бібл. Українського музею в Шикаґо), перший заст. голови — мґр. Дмитро Штогрин (бібл. Іллінойського університету, Урбана), другий заст. голови — мґр. Петро Гой (бібл. Ню Йоркського міського коледжу), секретар —мґр. Андрій Мельник (бібл. Шикаґівського міського коледжу), скарбник — мґр. Еміліян Басюк (бібл. Лойоля університету в Шикаґо). Контрольну Комісію очолив бувший голова Т-ва мґр. Степан Воляник (бібл. Клівлендського коледжу). У склад Комісії увійшли також: д-р Андрій Турчин і мґр. Микола Кравчук (обидва з бібл. Індіянського університету в Блумінґтоні). Новообраний голова, перебравши дальший провід з'їзду, передав слово мґр. Д. Штогринові, який привітав присутніх від Ініціятивної Групи для створення Слов'янської Секції в рямцях Організації дослідчих та університетських бібліотек при Американській Бібліотечній Асоціяції. Він поінформував з'їзд про підготовку й саме заснування згаданої Секції, зупиняючись головно над важливою ролею українських бібліотекарів в ініціятиві створення та в майбутніх керівних органах цієї нової організації. На закінчення мґр. П. Гой прочитав доповідь на тему історії бібліотечних термінологічних публікацій, головно серед слов'янських націй. Прелеґент закінчив свій огляд інформацією про свою найновішу працю з цієї ділянки — Українсько - англійський та англійсько-український словник бібліотечних термінів, що повинен охоплювати ок. 3,900 слів. З'їзд з ентузіязмом прийняв цю вістку, бо ж це буде перша праця цього характеру в історії українського бібліотекознавства. До речі буде тут згадати, що в Совєтському Союзі появились подібні праці, але лише російською мовою. Всі заходи видати цей підставовий словник з українською описовою мовою ще при кінці 20-х років Москва знищила зовсім в самих їх початках. Три дні пізніше, дня 19 липня, в приміщеннях конвенції АБА відбулись основуючі збори згаданої Слов'янської Секції. Зборами проводив голова Ініціятивної Групи Л. Г. Міллер, який в своему вступному слові схарактеризував потребу й важливість праці Секції в рямцях цієї найбільшої в світі бібліотечної асоціяції, яка начислює ок. 24.000 членів — професійних бібліотекарів та науковців американського континенту (на конвенції було біля 6.000 учасників). Головну доповідь на тему проблем совєтської бібліографії прочитав М. Й. Раґлес, відомий зі своїх праць про совєтські бібліотеки й бібліографічні питання. Після доповіді й дискусії над нею прочитано правильник Секції, що його автором був д-р А. Турчин. В склад Управи Слов'янської Секції АБА (офіційна назва — Слов'янська і Східньо-Европейська Секція) увійшли такі особи: голова — Лаврентій Г. Міллер (Іллінойський університет), члени — Андрій Турчин (Індіянський університет), Елеанора Буїст (Колумбійський університет) і Дмитро М. Штогрин (Іллінойський університет). Внесками й порадами для майбутньої праці закінчено збори Секції.

● У Ню Йорку голосний і для американського судочинства дуже некорисний відгук викликало звільнення після коротесенької судової розправи Ґаретта Мартініса, який 19-го травня ц. р. легкодушною і необережною їздою спричинив смерть п'ятьох осіб. Він поштовхнув був з-позаду авто на Гадзон - Рівер - Парквею: те авто влетіло на протилежний шлях, по якому їхали великою швидкістю авта з протилежного напрямку, і всі пасажири того авта згинули. Газети недвозначно натякають, що Ґарет Мартініс, якому тільки відібрали „лайсенс" на 30 днів, тому не покараний, що його батько — суддя.

Тиждень Поневолених Націй . . .

(Закінчення із 1-шої стор.)

групами, що належать до Поневолених Націй. Під час обіду брали слово представники поодиноких націй. Після обіду, члени Відділу УККА відвідали радієві та телевізійні висильні, подаючи в коротких інтерв'ю значення Тижня Поневолених Націй, що було передане через радіо та телевізію того ж самого вечора. Це було перше відзначення Тижня Поневолених Націй в стейті Арізона. Згаданий Міжнародний Комітет залишається постійним Комітетом на стейт Арізона та має на меті переводити міжнародні фестивалі, виставки і займатися ознайомленням американців з культурою й традиціями народів Східньої Европи.

ОМАГА, Небраска

Екзекутива Відділу УККА в Омага, Небраска, повідомляє, що тут існує Міжнаціональний Комітет для влаштування Тижня Поневолених Націй, в склад якого входив від українців п. М. Воробець. Цього року доповнено Комітет і в його склад увійшов ще о. Володимир Возняк, який очолив цей Комітет. Після пороблення відповідних заходів, делеґація під проводом о. Возняка, в склад якої входили: чехи, латвійці, мадяри, поляки й українці, відвідали Сити-Гол в Омага, де мейор міста видав Проклямацію, а відтак ця делеґація в народних строях, доповнена представниками українців з м. Лінкольн, була прийнята губернатором Небраска, який також після приязної розмови, видав Проклямацію Тижня Поневолених Націй. Рівнож сенатор Скарда із Омаги представив цю делеґацію Сенатові в часі Сесії. Повідомлено пресу, радіо і телевізію в м. Лінкольн і Омага. Для преси і телевізії улаштовано відповідне інтерв'ю, що його дав о. Возняк, а танцювальні гуртки поляків і українців продемонстрували народні танки. Преса і телевізія відмітили цю подію. В склад делеґації від українців з м. Омага входили. о. В. Возняк, В. Столярський та в народних строях панна Д. Виницька і М. Війтик, З Лінкольну: пані Х. Сторонська і п. М. Шалавіґа. В загальному Тиждень Поневолених Націй в Небраска не був проведений імпозантно, як в інших стейтах. Причина, розбиття і незорганізованість національних груп. Прикладом, велика група литовців, що не змогла вислати бодай одного свого делеґата до Комітету. Цього року українці виявили свою ініціятиву та зробили те, що було можливе.

ЧЕСТЕР, Пенсилвенія

Відділ Українського Конгресового Комітету Америки в м. Честер, Па., щоб відзначити Тиждень Поневолених Націй в цьому році, видав заклик, в якому інформував своїх співромадян про поневолення України. Заклик підписали також отці парохи обох українських церков в Честер — католицької і православної. Делеґація Відділу УККА звернулася до місцевої газети Delaware County Daily Times з проханням, щоб вона той заклик помістила в одному з найближчих чисел. Редакція ґазети пішла назустріч і заклик появився. В українській католицькій церкві в дні 14-го липня було прочитане послання митрополита Кир Амврозія з нагоди Тижня Поневолених Націй, а в українській православній церкві о. митрофорний протоєрей О. Мицик відслужив молебен на інтенцію Українського Народу та виголосив відповідну проповідь. Управу Відділу УККА в м. Честері, яка поробила заходи в справі відсвяткування Тижня Поневолених Націй, очолюють в цім році: інж. С. Шевченко, який виконує обов'язки голови Відділу, п. Софія Єдинак — секретар і п. Андрій Забродський — скарбник.

У невтральній зоні в Кореї червоні вбили двох вояків ЗДА

Сеул. — У здемілітаризованій зоні в Кореї, що розмежовує Південну вільну і Північну комуністичну Корею, північно - корейські комуністи вбили з засідки в минулу неділю (в Кореї був тоді вже понеділок 29 липня) двох американських вояків, острілявши їхній „джіп". Третій вояк, який їхав „джіпом", був важко ранений і комуністи, видно, думали, що він також убитий. Комуністи забрали кріси вбитих і втекли. На місці засідки знайдено сім гнізд засідки, з чого можна здогадуватись, що в тому нападі брали участь сім комуністичних вояків. Сталося це за яких 20 миль на північний схід від столиці Кореї Сеулу. Ті військовики їхали службово для перевірки стеж у здемілітаризованій зоні.

Короткі вістки

● **У Франції** пошукували за дезертиром з армії. 24-річний сержант Філіпп Монта зник з села Аврейнвіль, але за милю відтіль в місті Туль його віднайшли — як військовика ЗДА в уніформі на американській летунській базі. Філіпп Монта виїхав був 6 років тому до ЗДА і там взяли його до війська. Виринув спір: в якій армії він має служити і чи можуть французи вважати його за дезертира?!

● **Державний Департмент** відкликав дійсність пашпортів 58 американських студентів, які виїхали на Кубу на святкування тамошнім комуністичним режимом роковин кубинської революції. Однак ті студенти відмовились виїхати з Куби. Вони сиділи на почесних місцях на трибуні під час паради, на якій Фідель Кастро виголосив нову протиамериканську промову.

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

Землетрус у Скоплье, Югославії, спричинив смерть понад 1.000 осіб



Зруйнований внаслідок землетрусу 80-кімнатний готель „Македонія" в місті „Скоплье у Югославії. Майже усі гості цього готелю, здебільша туристи, яких 300 осіб, згинули під його румовищами протягом не цілої мінути.

Скоплье. — Землетрус в Скоплье, столиці Македонії в Югославії, який стався в минулу п'ятницю 26 ц. м., перемінив те місто, що нараховує 170,000 мешканців, в одно велике румовище та спричинив смерть понад 1,000 осіб, не рахуючи поранених. За офіційним повідомленням, перший удар відчуто о год.5.15 ранку, але загалом було 84 окремих поштовхів. До неділі віднайдено 700 тіл, але здогадуються, що найменше других стільки лежить під румовищами. Половина міського населення залишилась бездомними. Під час землетрусу було в місті коло 300 закордонних туристів, в тому число 160 в репрезентаційному готелі „Македонія". Цей готель був одним з перших будинків, які завалились. До полудня віднайдено в його руїнах 62 жертви. Югославський президент Тіто полетів на місце катастрофи з віцепрезидентом Александром Ранкевічем та головою парляменту д-ром Едвардом Карделем. Рятунковою акцією завідує ген. Ґойко Ніколіс, командант медичного корпусу югославської армії. Женевський Міжнародний Червоний Хрест, Австрія і Греція — негайно вислали рухомі шпиталі і ліки і харчі потерпівшим. За наказом з Вашинґтону з Рамштайну та з Ляндштулю в Німеччині відлетіли до Скоплье летунські допоміжні транспорти, між ними — рухомий шпиталь на 120 ліжок і 490,000 фунтами виряду. Окрему допомогу вислали Швеція й Італія. Аж у неділю 28 ц. м. вполудне, на третій день після катастрофи, вдалося врятувати живими з-під руїн готелю „Македонія", бельгійське подружжя Серж Жак Жакмер: вони були до краю виснажені й приголомшені, але без важких пошкоджень. Під час землетрусу знаходились в Скоплье 13 американців.

Студентська молодь в Міннеаполісі, Мінн. при праці

На середньому заході в зеленій Міннесоті є Твін - Сити, міста: Міннеаполіс та Сейнт Пол, де пульсує, живе, та проявляє себе в різних формах українське громадське життя. До позитивних громадських чинників треба зачислити групу молодих студентів (середношкілля та університет) в якій проявляється змагання стати на службу рідній справі. створюється танцювально - співочий ансамбль „Верховина", в яку входять 25 одиниць, без різниці віросповідання чи політичних напрямків. Ціллю Верховини є знайомити чужинців з нашим народним мистецтвом, та плекати найкращі та найстарші його галузі: танок та пісню, змагатися до піднесення їх на належну висоту. Передано хореографію в руки балетмайстрові В. Штейнґлеві, який задум Верховини старається здійснювати. Організаційний провід обняв енергійний ентузіяст танцюрист інж. В. Мінкович. Треба відмітити працю старших сеньйорів - любителів музики, та нар. мистецтво: піяністку Олену Березюк, яка з посвятою віддає своє знання, авторку гуцульської частини Ольгу Луцик, та Богдана Гуцала — керівника оркестри та хору. Склад оркестри: Я. Давидович, Людмила Остроушко, брати Ю. і Р. Луцики, С. Крамарчук, О. Абрамчук і Р. Домбровський.

Гурток Верховина, після однорічної наполегливої праці, розпочав виступи перед чужинецькою публікою, в „Сейнт Джосеф Академі" Ст Пол на святі Соборности (для українців) в місті Мелроз, Мінн., на запрошення Жіночого Клюбу „Дотерс оф Ізабел" та в Міннесотському університеті для студентів різних національностей. Всі виступи випали бездоганно. Особливо відчувалося тепле, радісне, та спонтанне захоплення серед студентів. Заплановані виступи для Лицарів Колюмба та для Української Громади. Надзвичайно вдалим конферансьє Верховини є студент-правник Вол. Анастазівський, який вміло інформує про розвій укр. танку.

Розпочав гурток Верховина першу частину своєї програми „Спогадами з гір", в якій заінсценізована в'язанка Верховинських Співанок на мотивах В. Безкоровайного, зі словами Ольги Луцик. Друга частина програми побудована весело - гумористично. Хор зложений з танцюристів під проводом п. Б. Гуцала виконав три народні веселі пісні. Виконавці зовсім заслужено збирали довготривалу бурю оплесків.

Святково - велично випала третя частина програми присвячена сотнім роковинам опери Гулака - Артемовського „Запорожець за Дунаєм". Виконано танки та пісні, з вище згаданої опери з солісткою Л. Курилко. Дай Боже й надальших успіхів та витривалости Верховині! **К. Г.**

Тарзан, ч. 5075. Назад до корабля!



— Ось тут маєте адресу, на яку ви повинні висилати здобичі з ваших ловів, — продовжував незнайомий.

— Але ж я навіть не знаю прізвища мого клієнта, — запротестував Келлі. — Яка різниця? — відрізав незнайомий. — Чи ж вам не заплатили наперед?

Несподівано з висловом невдоволення незнайомий завернув і пішов назад по сходах на корабель.